

lætteligen kunne lade være at søge ad Lovens Vej at opnaae Selveiendom, og jeg vil da henstille til den ærede Forslagsstiller, om — og jeg taler her slet ikke om, hvad han berørte om Proformaværd og Sligt — om han da i et Tilfælde, hvor et Gods er overbebyrdet med Pantegjæld, er forhæftet ikke lidet over dets Værdi, vil finde det billigt og retfærdigt, at en Bonde, som er bleven næsten nødt til at maatte blive Selveier, skulde overtage paa sin Gaard en større Deel af denne Gjæld, end maaskee Gaarden er værd, om det er billigt, at denne Bonde saaledes skal blive Pantecreditors personlige Debitor og saaledes ved sin personlige Bedrøftighed yderligere forsøge Pantecreditors Sikkerhed. Imidlertid er naturligvis heller ikke dette nogen væsentlig Indvendning. Det forekommer mig overhovedet, at saa vanskeligt det hele Forhold med Pantegjælden i denne Sag end fremstiller sig og i Virkeligheden vil vise sig, saa maae dog disse Vanskeligheder noget kunne formindskes ved ligeledes at dele Gjælden og behandle den under de forskjellige Categorier, hvorunder den efter sin Natur kan henføres. Jeg troer ikke, at der er noget Gods i Landet af Betydning, som jo har en større Prioritet, sin største Pantegjæld i offentlige Midler, og det er ganske vist, at over disse offentlige Midler udøver Staten en Control, har Staten en Indsigt, som særdeles meget kunde lette Ordningen af Forholdet. Jeg troer derfor, at man, forinden en endelig Lov vedtages om Forholdet til Pantecreditorerne, nøie maa udsønde den Gjæld, der skyldes til offentlige Stiftelser, fra den, der skyldes til Private; thi jeg troer, at der maatte gjøres forskellige Anordninger om disse to Slags Gjæld, og jeg antager derhos, at man ad denne Vej i overordentlig høj Grad vilde kunne formindskes den Betænkelse, paa hvilken den høitærede Indenrigsminister har lagt Vægt, den Betænkelse nemlig, at Staten efter Forslaget med et Beløb, som han angav til 47 Millioner, skulde blive interesseret i Sagen. Nu vil jeg strax bemærke, at denne Opgivelse af den ærede Indenrigsminister langt fra har det at betyde, som den ved første Øjekast kunde synes. Jeg troer heller ikke, at den

ærede Indenrigsminister selv vil have denne Talangivelse forstaaet derhen, som om han meente, at Staten effectivt skulde maatte disponere over saa mange Millioner for denne Sag; men vist er det, at, naar man indskrænker Statens Mellemkomst til de Prioriteter, som ikke ere offentlige Midler, da bliver Omfanget og dermed Vanskeligheden langt mindre. Den ærede Forslagsstiller ansøgte ved det Punkt af Forslaget en Øttring, som jeg ikke kan lade staae uimodsiget. Han sagde, at det kunde synes betænkeligt, i et saa stort Omfang at gjøre Krav paa Statens Kræfter for en Reform som denne, efterat Staten for nylig med Hensyn til Domainegodsets Overgang til Selveiendom havde renonceret paa eller, som han udtrykte sig, ofret $\frac{1}{3}$ af dette Godses Værdi. Denne Øttring er, efter hvad der foreligger, ikke vel grundet, den er ikke sand; men jeg skal indskrænke mig til denne Modsigelse. Det Urigtige heri vil snart foreligge, og foreligge med tilstrækkelige Data, og det — den ærede Forslagsstiller tillade mig at sige det — næsten Uforsvarlige i denne Øttring og i denne Paaastand vil da blive synligt. Idet jeg i disse Bemærkninger har antydet, at der ere mange og væsentlige Punkter i Forslaget, som jeg ikke er enig i, er det mig dog en Glæde at komme tilbage til det, jeg begyndte med, til at anerkende, at der i dette Forslag og dets fortsatte Behandling efter min Overbeviisning ligger en Vej til at see dette Forhold endelig ordnet, og jeg gjentager derfor, at jeg med Alt, hvad der er i min Magt, agter at understøtte Sagen. Jeg er enig med den ærede Forslagsstiller i, at, skulde den kommende Tid bringe os Storme, da er det vistnok ikke godt, at denne Sag staaer uordnet, og da vilde det vist være godt, at Staten ikke mangler det, han kaldte bevarende Kræfter. Jeg troer, at en Mæsse af disse bevarende Kræfter og de bedste af de bevarende Kræfter i Staten netop findes i Mellemstanden, og jeg troer, at af Alt, hvad der kan gjøres, for i vort Land at udvikle Mellemstanden, er der Intet, der vil virke hurtigere og mere afgjørende end netop Selveiendoms Indførelse. Vistnok har den ærede Forslagsstiller meent, at de bevarende Kræfter, der maaskee fortrinsvis maatte ønskes, var, at